

A szegedi színház jövője.

(Saját tudósítónktól.) Kulturális tényező-e a színház, vagy sem: oly kérdés, melyről már nagyon sok vélemény hangzott el sikertelenül, mert az ilyenféle megállapítások igazságait nem elméletek, hanem tények és következmények szokták eldönteni. Tulajdonképpen arról van szó, hogy a színművészetnek s különösképpen a vidéki színháznak van-e akkora jelentősége a közműveltség fejlesztése szempontjából, hogy fentartására állami és város közpénzekből áldozatot hozni szükségesnek látszanék? Szubvenciók és üzleti rendszer állanak egymással szemben s a helyes nyomra annak a rendszernek a hirdetői fognak rátalálni, amelyik több látható sikerhez juttatja a színházat. A színházi kérdés fejlődése meglehetősen rohamos; alig néhány évnek kell eltenni és hiányozni fog a vitatkozásnak még a lehetősége is, annyira biztosan és feltartóztatás nélkül halad előre ennek a kétségtelenül igen jelentős problémának a megoldása.

Hízogunk magunknak azzal a gondolat-tal, hogy jó nyomon járunk, mikor a színházak vezetésében egyedül az egészséges üzleti verseny jogosultságát ismerjük el minden mellékgondolat, kikötés és föltétel nélkül, a szabad üzleti versenyt, mely nem azt válogatja, hogy valamely színrehozandó új darab beleütközik-e a hivatalos közmorálba, sért-e valamely tekintélyt, van-e tanító tendenciája, hanem egyedül azt, hogy képes-e kielégíteni a közönség igényeit, tud-e néptömegekre olyan módon hatni, hogy kivége a zseblétkből a szívesen adott pénzt, egy szóval: tud-e anyagi sikerekhez jutni? Az anyagi siker jelenti egyúttal az erkölcsit is. Fényes bizonyítéka ennek épen a szegedi színház, mely nagyon is rövid zsákutcába jutott az ő kulturális tendenciájával. Hol van az az idő, mikor a színház csakugyan arra szolgált, hogy hazafias lelkesedést, tanulmányvágyat, nemzeti értékek megbecsülését kellett ébresztenie és ápolnia! Mikor az *Irène*, *Mátyás király*, *Fenn az ernyő*, *nincsen kas*, *Rang és mód*, *Bankár és báró*, *A kegyenc* naiv lelkesedése még kulturát jelentett a nem olvasó, nem utazó, nyelvét rosszul beszélő, hagyományait csak a korcsmaasztal mellett ápolgató hazafiaság számára! A mai társadalom könnyebben és jobban elégti ki intellektuális szükségleteit a sajtó, a könyvnyomdászat, a tudományos és irodalmi társaságok által. A színház megszűnt kulturintézmény lenni; átalakult szórakozó helyé, hol a legintenzívebb szellemi multságot pénzért lehet megszerezni. A színház tehát bizonyos fokig fényűzés; a jólétben élők és tehetősek, munkátlank, vagy kevés munkájuk energia-főlöstegének levezetője, egyúttal a művészi iparnak is tökehalmozó gyártelepe. Épen ezért a színház akkor áll hivatalos magaslátán, ha fölismeri a szükségleteket és igyekszik azokat a lehető legbőkezűbben kiszolgálni; ezáltal bőséges bevételi forrást teremt a maga számára és elége-

dettséget kelt közönségében, mely a színházban a modern élet egyik legfontosabb kiélési formáját: a művészi szépségek tetszetős és szellemes variációját találja meg.

A modern élet és lélek érdeklődési körei rohamosan változnak. Az 1913. évre esik a filmtechnika hatalmas fellendülése, ami kiszámíthatatlan üzleti konkurrenciát teremtett a színházaknak. S hiába nevezzük a régi ideológia kényszerképzetei nyomán a színházat nemzeti kulturintézménynek, látjuk, hogy rosszul megy, üzleti versenyében elmaradt, tengődik, a bukás felé halad. A mozgófényképek színházaitól valósággal megretten. A kinema-szkeccset betiltatja, de egyelőre még maga is bezárja előtte kapuit. Megelégszik azzal, hogy lehetetlenné tesz egy új művészi formát, melynek előadására nincsen berendezve; tessék kulturát nyelni, tessék beszélművészetet élvezni. De hirtelen jő a kinetofon és a színház már belátja, hogy ezt az ölöversenit nem bírja. Beereszti tehát a kinetofont falai közé és ezzel maga hirdeti napnál világosabban, hogy politikát változtatott, mert rákényszerítette erre a színügyi bizottságnál és nemzeti kultúra szelleménél, hatalmasabb tényező: a haladó, fejlődő, modern élet. Nézzék meg majd a régies ideológok a színházat akkor, amikor először szólal meg benne Edison ördögös masinája; roskadásig meg fognak telni a páholyok és karzatok és ez a hatalmas tömeg azt fogja ott jelenlétével és zajongásával demonstrálni, hogy végre-valahára lehullott a megbabonázó varázslat, végre csakugyan azt találjuk a színházban is, amit keresünk: mikor mulatni, szórakozni, újságot látni, mai fogalmi készletünknek megfelelő technikai és művészi kulturát élvezni akarunk!

A szegedi színháznak mai tragikus helyzete épen abból állott elő, hogy hiányzanak az egészséges üzleti alapjai. Vezetősége nem tőkét képvisel, amelyet kamatoztatni szeretne, hanem egy elavult hagyományt. Almássy Endre egyszerű magánember, aki kap ingyen egy nagy színházat, melyben három éven keresztül szabad az erkölcsöt és kulturát a közönség pénzéért ápolnia; kap fűtésben és világításban mintegy nyolcvanezer koronát a várostól és ezért ad a tanácsnak és színügyi bizottságnak egy-egy páholyt; kap az államtól is csekélyke nyolcvanezer koronát, amiért 2-3 operát kell neki egy szezomban lepergetnie. A színház a törvényhatósági és állami támogatásra van fölépítve és azok a barátai, akik makacsul Thália templomának szokták nevezni, arra törekszenek, hogy minél nagyobb ilyen támogatást csikarjanak ki számára. Pedig a szubvenciók oszlopai már csak ideig-óráig képesek a színház sulyát viselni. A szubvenciókból nem lehet befektetést csinálni, ami nélkül jó üzleti vállalkozás nincs. *A tőkének kell vállára emelnie a színházat*, mert egyedül a töke ismeri a verseny fogalmát és jelentőségét, művészi verseny nélkül pedig a színháznak jövője nem lehet.

A szegedi színháznak önmagával kelle-

ne versenyeznie, mivel abban a szerencsés helyzetben van, hogy még a legnagyobb helybeli mozgófényképszínházat is messze meghaladja fényes helyiségének előnyeivel. Csak egy út áll tehát a színház előtt: Szakítson az álkulturával és rendezzen a mai igényeknek megfelelő, komoly művészi értékű előadásokat, melyeknek nem az erkölcs és hazafiaság, hanem az intellektuális tartalom és a formaszépség ad létjogosultságot; nyissa meg kapuit a kinetofon, a kinema-szkeccs és az egyszerű mozgófénykép előtt; adjon fölváltva előadásokat élő és vetített művészekkel, keresse mindig az újat, a vonzót, az érdekeset, ne riadjon vissza befektetésektől és fölszerelések modernizálásától, mert csak az a közintézmény tekintheti biztosítottnak fönmaradását, mely a kor igényeit megérti és képes azokat kielégíteni. Élelmes színházigazgató már rég meghonosította volna azt az újítást, ami külföldi színházakban épen nem ritka, hogy a hosszú fölvonásközökben mozgófényképeket táncoltasson a vasfüggönyön. Ma, amikor Moissi, Bassermann, Zacconi bele vannak süritve egy apró rézskatulyába, legalább is elfogultság azt állítani, hogy csak az a művészet, amit husból és vérből való színészek produkálnak előtünk. A kinetofon talán a drezdai opera előadásait fogja majd reprodukálni és ha Edison fonográfja ma még kissé recsegő, a történelmi pillanatnak az a láza, mely egy nagy tárlalmány tapogatózó indulása láttára ébred bennünk, a hívők nagy tömegeit fogja elvonni a fejlődni nem tudó színháztól és odabilincseli a kis színházak padjaihoz, melyek fölötte nem kísért a hagyományos és konok nemzeti kultúra szelleme.

Tökére kell alapozni a szegedi színházat és nem előjogokra, melyeknek monopóliumos rendszere egy pénztelen magánvállalkozás könyöradományszerű fölsegélyezését célozza a divatból rég kiment és már egyáltalán meg sem értett jelszavak cégére alatt.

(d)

Tisza és a románok. Félhivatalosan közlik, hogy a *P. H.*-nak az a mai cikke, amely *Tisza* István grófnak a román nemzetiségi párt vezetőivel folytatott tárgyalásairól közöl részleteket sem részleteiben, sem a hozzáfűzött következtetésekből nem felel meg a valóságnak.

Asquith miniszterelnök Párisba utazik. A *Daily Chronicle* jelentése szerint *Asquith* miniszterelnök a jövő héten Párisba megy. Ez az utazás *politikai jelentőségű*, mert *Asquith* meg akarja nyugtatni a párisi politikai köröket, akiket *Lloyd George* beszéde elkedvetlenített. Egyúttal tárgyalni fognak más kérdésekről, így az égei szigetek és a német katonai misszió kérdéséről, valamint a braziliai dreadnoughtnak Törökországtól történt megvételéről, úgy, hogy *Doumergue* miniszterelnök és külügyminiszter külön angol-francia programmal utazhatik majd Pétervárra.

Butorokat

legjobban és legolcsóbban
az újonnan megnyitott
BERNDVICS GYULA
bútoráruházában szerezhetünk be.

Kárász-u.7.

és mindennemű lakásberendezési cikkeket

Telefonszám: 1303.

SZEGED.